СВОБОДА  SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVI. Ч. 269. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 18-го ЛИСТОПАДА 1948. No. 269. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, NOVEMBER 18, 1948. VOL. LVI.

ТРИ ЦЕНТИ в Зл. Д. Америки; ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном. Тел. „Свобода": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

ТРУМАН ПРОДОВЖУВАТИМЕ ЗАСАДИ НОВОГО РОЗПОДІЛУ

Кій Вест, Флорида, 16 листопада. — На першій повиборчій пресовій конференції запитав один репортер президента Гері С. Трумана, чи він має якусь іншу свою програму, ніж був Новий Розподіл ("New Deal"). Президент відповів, що він буде переводити давню програму, яку він склав наново після смерти Рузвелта і яку оприлюднив у посланні до конгресу 6 вересня 1945 р. Ця програма обіймає 21 точок і ще досі не переведена в життя. В справі скасування робітничого закона Тефта-Гартлія президент сказав, що це прийде законною дорогою і що вже є начерк поправок до давнього закона, званого Актом Вагнера. Поправки не будуть мати мстивого характеру.

Говорячи про зміни в кабінеті, Труман виявив велику прихильність до праці секретаря Маршала й заявив, що дальша участь секретаря в кабінеті залежна від самого секретаря. Коли зійшла розмова на дальше затримання у ряду секретарем оборони Дж. Форесталея, Труман збув цю справу мовчанкою. Президент заявив теж, що він погоджується з реформою адміністрації, підготованої комісією під головством бувшого президента Герберта Гувера.

ВТРАТИ ПІДЧАС СТРАЙКУ НА ДОКАХ ПОНАД 25 МІЛЬЙОНІВ ДЕННО.

Ню Йорк. — Загальні обчислення втрат підчас страйку докових робітників виказує, що ці втрати виносять $25,500,000 денно, До втрат зараховують заробітки при імпорті й експорті товарів, а теж втрачені заробітки членів юнії докових робітників. Впродовж минулих двох років платні для робітників виносили тижнево $1,400,000. Тому, що внаслідок страйку припинено дальший перевіз деяких товарів залізницями до нюйорської пристані, найменше 1,000 робітників в перевозовій ділянці втратили роботу. Корабельні підприємства мусять виплачувати платні морякам, хоч вони не сповняють робіт, коли кораблі стоять у причалах безчинно. Яких 20,000 тон товару денно стримано від дальшого вантаження, а до того ще треба дораховувати вугілля й збіжжя, яке має йти в Европу на підставі Пляну Маршала. Вартість такого вантажу нараховують на 2—4 мільйони долярів денно. Страйком є обняті 45,000 робітників на східньому побережжі, а для контролі, чи вони справді страйкують, юнія втримує інспекторів, які безупину їздять від пристані в Гемтон Ровдс, у стейті Вирджінії, аж до пристані Портлєнд, у стейті Мейн.

ЗА ДОПОМОГУ ЦЕРКОВ ПРИ ПЕРЕСЕЛЕННІ ДИПІСТІВ.

Олбені, Н. Й. — Нюйорська стейтова Рада Церков звернулася до своїх поодиноких церковних громад, щоб вони в найближчому році примістили в себе найменше одну родину зі скитальщини. Рада висловила думку, щоб кожна церковна громада, запевнила такій родині мешкання й працю на підставі існуючої висоти заплати робітника. Рада стверджує, що вже значна кількість парафій підписала поруку для переселення.

КОРСІ ЗА ЗМІНУ ІМІГРАЦІЙНИХ КВОТ.

Ню Йорк.— Підчас переслухання сенатської правничої підкомісії в справі іміграції, колишній федеральний комісар іміграції, а теперішній голова комісії для нових імігрантів у стейті Ню Йорк, Едвард Корсі, висловив погляд, що є вистарчальної постанови в іміграційнім законі, на підставі якої до Злучених Держав може приїздити річно по 155,000 людей. Одначе він скритикував теперішні квоти для поодиноких країв, які були встановлені ще тоді, коли в Америці було 13% чужинно народжених громадян, а тепер є тільки 8%. Він казав, що допущення нових імігрантів на підставі державних квот нагадує расові різниці, отже тому ці постанови треба змінити на підставі запотребування робітника в Америці. Загально дається відчувати брак робітників в рільництві, кравецтві, будівельнім промислі, в ресторанах, і інших ділянках праці. Таких робітників можна дістати тепер зі скитальщини, одначе треба їм уможливити приїзд. Це тим більше потрібне, що Америка видає на втримання скитальників в Европі великі грошеві суми в тому самому часі, коли тих людей можна вжити як корисних робітників в новому краю.

ШТУЧНЕ ОЗЕРО ДЛЯ ПОСТАЧАННЯ ВОДИ ДО НЮ ЙОРКУ.

У місцевості Давнсвил, на границі стейтів Ню Йорк та Пенсилвенія, пробито останні скали при копанні тунелю, яким буде плисти вода з ріки Делевар до резервуару Пепактон. Цей резервуар матиме вигляд озера, а з нього по відчиненні буде йти водопроводами, довгими на 120 миль, вода для вжитку мешканців міста Ню Йорку. Резервуар Пепактон буде мати 18 миль довжини і буде містити 150 більйонів галонів чистої води. Ню Йорк потребує 1,200,000,000 галонів води денно, а новий збірник буде постачати 540,000,000 галонів. На побудову нового озера треба було викупити грунти і знищити кілька сіл в повіті Делевар, в стейті Ню Йорк.

АРЕШТУЮТЬ ЗА ПАЧКУВАННЯ ЗБРОЇ ДО ІЗРАЇЛЯ.

Маямі, на Флориді. — Федеральна велика судейська лава вислала до різних місцевостей країни накази арештування 9 осіб, які належать до шайки змовників для пачкування зброї й воєнних матеріялів до Держави Ізраїля в Палестині. Крім них обвинувачує судейська лава ще 21 інших осіб в тому злочині, одначе їх не можна найти. Девять перших осіб обвинувачені в спробі вивезти матеріяли літаком з Форт Лодердейл в місяці серпні.

Президент виключає розмову з Сталіном перед відкликанням бльокади

Кій Вест, Флорида, 16. листопада. — Президент Труман відкинув зовсім одверто плян переговорів з Советами, доки Совети не покінчать бльокади Берліна без жадних засторог. Він теж виявив, що секретар стейту Джордж Маршал незабаром оприлюднить урядову заяву в цій справі. Маршал прийде в понеділок наступного тижня на конференцію з президентом до Вашінгтону. Труман сказав теж на пресовій конференції, що його особиста політика, як і політика уряду у відношенні до Росії остається незмінна; що він дуже радо привітає премієра Сталіна, якщо він приїде до Вашінгтону, одначе він самий не має наміру їхати до Москви, ані висилати туди свого особистого посла. Президент висловив теж погляд, що Обєднані Держави є відповідним форумом для переговорів в справі Берліна.

ОБОВЯЗКОВА РЕЄСТРАЦІЯ ДУХОВЕНСТВА В АРГЕНТИНІ

Буенос Айрес. — Аргентинські духовники дістали від держави доручення носити при собі особисті посвідки, і показати їх на жадання державних властей. Кожен епископ має видати своїм світським вященикам, як теж монахам і братчикам посвідку, що вони є правильними духовниками і мають юрисдикцію до справування духовних послуг. Хоч уряд не подав причини такого розпорядку, то приватно кажуть, що серед нових імігрантів прибувають особи в священичім одягу, які зовсім не є священиками.

КОНВЕНЦІЯ А.Ф.П. РАДИТЬ НАД НЕБЕЗПЕКОЮ ВОЮЮЧОГО КОМУНІЗМУ В СВІТІ.

Синсинаті. — На конвенції Американської Федерації Праці відчитано привіт від президента Трумана з повідомленням, що він змагає до переведення в життя своєї давніше оприлюдненої програми, а опісля делегати вислухали звітів про небезпеку воюючого комунізму в світі. Ирвинг Бравн, який їздив до Европи як представник А.Ф.П. для студій політичних відносин, звітував, що комуністи в Европі ліпше ніж колинебудь перед тим підготовані до боротьби проти демократії. Так у Франції підчас останнього страйку вуглекопів вони виказали напів-військову організацію для переведення своєї програми знищення господарства держави, а з тим і для поваления Пляну Маршала. Другий промовець на конвенції, д-р Джан Р. Стілман, як помічник президента Трумана, виявив, що комуністи і інші вороги демократії, втискаються до робітничих юній по цілому світі; здобувають у них провід і з такого становища пробують знищити демократичний лад. Представник Ветеранів Чужинних Воєн Лайел Т. Беґс, твердив, що комуністи мають готові пляни для знищення головних ділянок промислу на випадок, коли б прийшло до війни між Росією й Америкою. Секретар праці в кабінеті Трумана, Морис Товбин, перед відїздом з конвенції висловив бажання, щоб обі головні робітничі організації, а це Американська Федерація Праці й Конгрес Індустріяльних Організацій, зіллялися разом.

Китайські націоналісти повідомляють про перемогу

Нанкінг, 17. листопада. — Китайське міністерство оборони повідомило вчора ввечорі про „цілковите заломання" комуністичних військ на фронті залізничої лінії Люнг-Гай на схід від Сучова та про „повну перемогу" урядових військ. В цьому самому повідомленні говориться, що протягом останніх вісім днів комуністи втратили на цьому фронті около 93,000 вояків. Комуністи зі свого боку повідомляють про розгромлення та „фактичне знищення" поодиноких урядових армій. Американська амбасада в Нанкінгу повідомила знову про „наглу базу" евакуації всіх американських громадян з цілої території Китаю, за вимком Формози і Сінкіянґ.

ТІТО ЗНОВУ ОБВИНУВАЧУЄ КОМІНФОРМ.

Бельград, Югославія, 17. листопада. — Хоча за цілим рядом важливих міжнародних подій та в загрозливому загальному положенні конфлікт в „комуністичній сімї" між Югославією та країнами зорганізованого Москвою Комінформу зійшов в останньому часі на другий плян, проте внутрішнє положення за залізною завісою і під цим оглядом далеке від стабілізації. Це вирізно виявляється з вчорашньої промови Тіта на засіданні словенської Академії Наук і Мистецтва. Тіто обвинувачував країни Комінформу, що вони своєю ворожістю до Югославії, загрожують поширенню „прогресивного руху" в світі. Виступ Тіта характеризується як незмінну рішучість йти далі обраним шляхом, не зважаючи на ворожість Москви та її сателітів.

ЗАХОДИ ДЛЯ ПРОДОВЖЕННЯ „МАЛОЇ АСАМБЛЕЇ".

Париж, 17. листопада. — В Політичному Комітеті Генеральної Асамблеї О.Д. поодинокі представники почали енергійні заходи для продовження існування відомої „Малої Асамблеї" на дальший період та проти рішучого спротиву советських представників. Як відомо, досі Совети бойкотували цей т. зв. Тимчасовий Комітет, що має великі повновласті та в якому не дійсне великодержавне право вета.

БРИТАНСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ВІТАЄ НОВОГО КОРОЛІВСЬКОГО ПОТОМКА.

Лондон, 17 листопада. — Речники всіх британських партій і всіх віровизнань, за вийнятком комуністів, висловили вчора в парляменті гратуляції своїй династії з приводу народин сина престолонасліднички Єлисавети. Комуністи і їх преса ігнорують цю подію, що була причиною ентузіязму в цілій британській імперії.

РАДА БЕЗПЕКИ УХВАЛИЛА ДОМАГАННЯ ПЕРЕМИР'Я В ПАЛЕСТИНІ

Париж, 17. листопада. — Рада Безпеки О. Д. вчора більшістю вісім голосів ухвалила домагання до арабів і жидів встановити негайно перемир'я в цілій Палестині. Советський Союз і підсоветська Україна здержались від голосування. Ухвалена резолюція домагається негайних безпосередніх або посередніх переговорів між жидами і арабами. Проте, араби рішучо відмовляються від безпосередніх переговорів, бо це означало б фактичне визнання держави Ізраїля, від якого вони з однаковою рішучістю відмовляються. В політичних колах не бачиться багато можливостей, щоби ця резолюція могла закінчити теперішне непевне положення, що з хвилевими завішеннями зброї загрожує завжди новими конфліктами.

ГАРИМАН НЕ ПЕРЕДБАЧУЄ ВІЙНИ В НЕДАЛЕКІЙ МАЙБУТНОСТІ.

Вашингтон. — В. Аверел Гариман, подорожуючий амбасадор при наладнуванні Пляну Маршала, повернувши з Европи, заявив, що він не боїться вибуху війни в недалекій майбутності, одначе для економічної відбудови Европи треба мілітарної забезпеки.

Д-Р ЕЛІНОР РУЗВЕЛТ.

Лондон, 17 листопада. — П-ні Елінор Рузвелт прийняла почесний диплом доктора цівільного права, наділений їй Оксфордським університетом. При цьому вона заявила, що вважає „признанням" для жінки за їх вклад до нового світу". Признання почесного діплому доктора для жінки це вийнмок в історії Оксфордського університету.

ДАЛЬШІ ЗБОРИ В ПЕРЕСЕЛЕНЧІЙ СПРАВІ.

Филаделфія, 17. листопада. — З канцелярії ЗУАДКомітету повідомляють, що чергові збори в переселенчій справі відбудуться в найблищу неділю, дня 21. листопада в Алентаві, Па. Збори відбудуться в Народньому Домі зараз після Служби Божої.

Рівночасно повідомляється, що в пятницю, дня 18 листопада, в год. 8-мій ввечорі відбудуться загальні збори Переселенчого Осередку і Харчового Відділу при ЗУАДКомітеті у Филаделфії. Предметом нарад, крім переселенчих справ, буде теж справа нової висилки харчів для скитальників в Европі. В зборах, що відбудуться в Горожанському Клюбі при 848 Н. Франклин Ст., повинні взяти участь представники всіх українських організацій міста Филаделфії, зокрема представники всіх місцевих відділів УНСоюзу, згідно з ухвалою їх останніх окружних зборів.

СОВЄТИ ПРОПОНУЮТЬ КОНФЕРЕНЦІЮ ГОЛОВ ВЕЛИКОДЕРЖАВ

НЕЗАДОВОЛЬНЯЮЧА ВІДПОВІДЬ МОСКВИ НА ЗАКЛИК О.Д. В СПРАВІ БЕРЛІНА.

Париж, 17 листопада. — У відповідь на заклик предсідника Генеральної Асамблеї О. Д., д-ра Герберта Еватта, і генерального секретаря О.Д., Тригве Лі, щоби „чотири великі" спробували щераз полагодити справу Берліна безпосередніми переговорами, Советський Союз вчора пропонував зустріч і наради голов чотирьох великодержав: Злучених Держав, Британії, Франції, і Советського Союзу. При цій нагоді мала б бути обговорена теж справа мирових договорів з Німеччиною і Японією. Проте, в советській відповіді виразно відкидається головну передумову західних великодержав, щоби Совети насамперед перервали бльокаду Берліна. Советську відповідь передав до бюр Еватта і Лі советський представник А. Вишинський. В цьому самому часі секретар стейту Маршал, британський державний секретар МекНіл і французький міністер закордонних справ Шуман в приміщенні французького міністерства закордоних справ нараджувались над західніми відповіддями в цій самій справі. Як йдеться про советську відповідь, в американських та британських колах заявили, що її вважається тільки іншою формою дотеперішнього советського становища та не бачиться зі советського боку жадного конструктивного кроку для переломлення „мертвої точки" у витвореній бльокадою Берліна політичній кризі. Західні відповіді в цій справі будуть вручені сьогодні. До того часу д-р Еватт і Тригве Лі відмовилися від коментарів теж на тему советської відповіді, яку широко коментується в дипломатичних колах. Загально стверджується, що Совети не тільки не поступили вперед своїми пропозиціями, але навпаки, вони ще й вернулися там, відкіля зачали. Стверджується, натомісць, що советський уряд підшукує тільки нові форми й нову тактику для досягнення своєї мети, а не для полагодження справи.

ПРОГРЕС В ДЕРЖАВНОМУ ПЛЯНУВАННІ ДЛЯ ЗАХІДНОЇ НІМЕЧЧИНИ.

Франкфурт над Майном, Німеччина, 17 листопада. — Військові губернатори трьох західних великодержав відбули вчора чергову конференцію в справі підготовки остаточного державного оформлення західної Німеччини та опрацювання для неї відповідного пляну про окупаційний стан, як довго не буде підписаний мировий договір. Повідомляється про дальший прогрес в нарадах і конкретизації пляну. Чергові наради в цій справі відбудуться з кінцем листопада.

ВІДРОДЖЕННЯ СКРАЙНЬОЇ ПРАВИЦІ В НІМЕЧЧИНІ.

Берлін, 17 листопада. — В останніх часах в Німеччині спостерігається знову поширення скрайніх правих впливів, що починають оформлюватися в окремі партії. Деякі з цих нових партій відразу заборонено. Стверджується, що зріст цих впливів є реакцією на скрайні ліві рухи під проводом комуністів.

ДИСЦИПЛІНАРНІ ЗАГОСТРЕННЯ ДЛЯ СОВЄТСЬКОЇ АРМІЇ В НІМЕЧЧИНІ.

Берлін, 17 листопада. — З поінформованих американських джерел заявляють, що командування советської окупаційної армії в останньому видало цілий ряд дисциплінарних загострень для советських вояків. Причиною того є насамперед застрашаючі розміри дезерцій, яка в поодиноких місяцях — згідно з неофіційними повідомленнями — доходила до 15,000 вояків.

СОФУЛІС ЗАЛИШАЄТЬСЯ ПРЕМІЄРОМ ГРЕЦІЇ.

Атени, 17 листопада (ЮП). — Премієр Темістоклес Софуліс та міністер закордонних справ Цальдаріс вчора ввечорі спільно заявили, що Софуліс дальше залишиться на пості премієра та намагатиметься створити новий уряд, після того, як це не пощастило Цальдарісові. Сьогодні мов би бути предложений королеві склад нового уряду, що теж закінчило би дводенну урядову крізу, викликану резиґнацією Софуліса в наслідок непорозумінь між урядовими партіями.

ЗАГРОЗА РОЗКОЛУ В ІТАЛІЙСЬКІЙ ПАРТІЇ ХРИСТИЯНСЬКИХ ДЕМОКРАТІВ.

Рим, 17 листопада. — Один з провідників урядової партії Християнських демократів в Італії, Джованні Ґрончі, виступив вчора в парляменті з гострою критикою проти політики теперішнього уряду, головно в закордонних справах. Ґрончі, що колись був генеральним секретарем партії і тепер є провідником її лівого крила, виявив невдоволення зі заходів в справі приступлення Італії до західного оборонного союзу, як теж всілякі застереження щодо становища мінстра закордонних справ, графа Сфорца, до федералістичного европейського руху.

СОВЄТИ ЗАМКНУЛИ ДВА МІСТА НА КОРДОНІ АМЕРИКАНСЬКОЇ ЗОНИ.

Берлін, 17 листопада. — Зі советського й американського боку офіціяльно повідомлено, що советське військове управління закрило два контрольні пункти на кордоні американської зони, міста Гарлєсгаузен і Айзенах в Турингії. За причину цего заходу Совети подали вибух пошесті худоби, але справжню причину добачується радше в тому, що подало контрольоване Советами німецьке агенство АДН, повідомлюючи, що „ґенґстери зі західної зони" там в останньому відкрили огонь на „народну міліцію", одного члена якої вбито. Повідомляється теж про кілька інших випадків зудару між німцями з обох зон, при чому советське агенство вмовляє, що ці „провокації проти народної міліції піддержують американські окупаційні власті".

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street. Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

КРИТИЧНА ПРОБЛЕМА В КРИТИЧНОМУ ЧАСІ

З Китаю повідомляють, що червона китайська армія наступає і готова підбити цілу країну. Чи так дійсно є, годі збагнути, бо націоналістичний уряд в Нанкінгу цьому перечить, але і йому вже не легко таїти постійні невдачі. Що положення в Китаю погіршилось і погіршається надалі без вигляду на поліпшення, пізнати найкраще по тім, що американська амбасада в Нанкінгу, як і всі американські консуляти, візвали американських громадян негайно залишити Китай. Цю осторогу проголошено в звязку з масовими новими наступами червоних армій.

Сучасне критичне положення Китаю вже давно заповідали американські журналісти, пишучи про цілковиту нездарність скорумпованого уряду Чіянг Кай-шека в Нанкінгу, підтримуваного так довго Злученими Державами. Цей уряд вони називали вже давно цілковитим банкротом, коли мова про якусь акцію рятування Китаю перед комуністичною мілітарною інвазією, себто теж й інвазією Москви.

Отже, коли не станеться скоро щось надзвичайне, цілий Китай опиниться під большевиками. Тому саме говориться й пишеться тепер в Америці про критичну ситуацію в Китаю і то в такому розумінні, що вона є критичною теж і для Злучених Держав. Це цілком природне, бо ж Китай займав завжди дуже важне місце в американській закордонній політиці. З Европою вяже Америку більше сентимент, але з Китаєм є інакше, як з політичного, так і економічного боку, а головно з інтересу забезпеки. Ворожий Китай, ни опанований такими силами, які є ворожі Злученим Державам, був би величезною небезпекою для Америки. Так розуміла американська дипльоматія цю справу давно, так її розуміє сьогодні. Найгірше, що Китай готов таки стати цею небезпекою для Америки.

Намагання Америки помагати китайському урядові Чіянг Кай-шека позбутись комуністичної загрози, сповзли на нічім. Те саме є з американськими спробами збудувати сильний й демократичний Китай. Видавано сотні мільйонів на харчі, але не призначено відповідних фондів на збудування великої армії, хоч хто знає, чи і це було б помогло, хіба, що самі американці були б припильнували цю справу. Нині ситуація така, що Америка не знає, що робити з Китаєм. Брак ясної й послідовної американської політики відносно Китаю був чи не найсильнішою зброєю в часі виборчої кампанії по боці республиканців, що критикуволи демократичну адміністрацію. Тому в Китаю прийняли вислід виборів з розчаруванням, бо надіялись, що як республиканці засядуть у Білому Домі та конгресі, т о дадуть більшу допомогу Китаєві на боротьбу з воюючим комунізмом, підтримуваним Москвою.

Нині, коли говориться про події в Китаю, зазначується, що вони так само важні, як те, що діється в Европі, коли не важніші. Стверджується, що з розвязкою китайської проблеми вже не можна довже зволікати. Америка мусить рішитись на політику, подібну до цеї, яку веде в Европі, де помагає збудувати зі західних держав проти-комуністичний вал, здержуючий дальшу совєтську агресію. Те саме треба би робити і в Китаю.

Леґенди і факти про український „антисемітизм"

Всі пересуди є безглузді і шкідливі, але до найшкідливіших з них треба зарахувави насамперед причіплену українцям в світі латку „антисемітизму". Причіплену різними людьми з різних ,причин та в різних цілях. Передана у вчорашньому виданні цього щоденника за нюйорським „Джорнел Америкен" інформація К. Г. Віґенда з Істамбулу про — скажімо — холодне ставлення Америки та американських властей до українського визвольного руху власне на базі пересудів і леґенд про здогадний український „антисемітизм", дає нагоду приглянутися цій несправедливій, болючій і для всіх шкідливій справі дещо ширше, наскільки на це дозволяють обмежені розміри газетної статті.

Українцям з давен давна доводилося мати між собою деяку кількість жидів, відносно малу, як порівнювати з цілістю населення України. Їх прихід в Україну треба віднести до часів польського короля Казимира Великого, отже до половини XIV. сторіччя, бо власне цей король спровадив жидів до Польщі і він теж зайняв Галицьке князівство. З тих перших початків не залишилось точніших інформацій про те, як укладалися стосунки між жидами і українцями. Натомісць цих вісток вже не бракує з козацьких часів і від тоді поняття жида зв'язане в Україні, звичайно, з торгівлею, точніше — з коршмою. Захопивши Україну, польська влада взялася у відповідній мірі використовувати жидів за своє знаряддя соціяльного і національного поневолення українців. Багато вісток на цю тему збереглося в українській пісні, усних передачах і літературі, а навіть в українських звичаях, головно в Галичині та на Правобережжі.

Звичайно, сьогодні важко було б сказати, чи Польща керувалася в цьому теж свідомою спекуляцією на скинення вини за поневолення України та на звернення української ненависти на жидів. В кожному разі фактом є, що в багатьох випадках ця ненависть зроджувалась в своїх початках не до жидів як народу, як раси, але як до безпосереднього знаряддя окупації та поневолення. В цьому випадку українцям можна б закинути, що вони нерозумно більше бачили нагай, ніж руку, яка їх тим нагаєм била. Проте, жиди теж тут не без гріха, що давали себе використовувати за таке окупаційне знаряддя. В дальшому, та в поодиноких випадках в справу втягнено ще всілякі інші міркування, включно з релігійними. В цему всему залишається н е з а п е р е ч н и м фактом, що українці і жиди спільно були тільки жертвою поневолення України. Там, де жиди не давали себе використовувати за окупаційне знаряддя і де українців не давило окупантське ярмо, там між українцями і жидами укладались якнайкращі стосунки і українець був другом жидові, а жид українцеві.

Цей факт проявився найкраще тоді, як після першої світової війни звільнено Україну та створено вільну українську державу, в якій жидам запевнено законом всі рівні права громадян України, а представник жидівської національної групи навіть увійшов до уряду молодої української держави.

Після розвалу української держави та нової окупації українських земель її імперіялістичними сусідами, трагедія України стала знову українсько-жидівською трагедією. Бо є теж незаперечним фактом, що большевицька окупаційна влада в Україні, червона Москва, почала знову і цим разом вже без сумніву свідомо та з обрахунком використовувати жидів в поодиноких випадках як своє окупаційне знаряддя для поневолення України. В перших початках своєї окупації України червона Москва заставляла жидів в поодиноких випадках виконувати її найбруднішу роботу в поневоленій Україні, щоби в той спосіб відвернути оправдану ненавість українських мас від справжнього ворога України на жидів. Московська пропаганда робила це зручно в самій Україні і ще зручніше використовувала це закордоном проти України, створюючи леґенду „українського антисемітизму". Українці і жиди у своїх взаємовідносинах знову впали жертвою поневолення України. Українцям можна зробити закид, що вони в одному чи другому випадку не бачили дійсних причин зла або не ставили належного опору ворожим підшептам. З другого боку, жиди не тільки досі не могли п о р о б и т и відповідних заходів, щоби д о п о м о г т и р о з в і я т и цю однаково як для українців, так і для жидів шкідливу леґенду „українського антисемітизму", але закордоном вони дуже часто самі ловляться на ці ворожі для них і для українців підшепти і цю леґенду скріплюють та на взаємну шкоду поширюють.

Під час другої світової війни, як Україна загоріла тисячами вогнів бортьби за визволення, зверненої в однаковій мірі проти націзму і большевизму, большевицька пропагандивна машина закордоном знову запрацювала цілою парою для фабрикації леґенд „українського антисемітизму". Бо при цій нагоді печено подвійну печеню: компромітовано український визвольний рух зв'язками з націзмом та рівночасно мобілізовано всі демократичні і ліберальні сили проти нього.

Що зробили жиди для боротьби проти цих ворожих для них і для українців леґенд? Нам нічого конкретного на цю тему не відомо, але, натомість, відомо багато фактів, де власне жиди у вільних країнах цю леґенду підхоплювали і поширювали, більше чи менше несвідомо вислуговуючись тим самим спільному совєтському ворогові українців і жидів. Такий сам закид можна зробити в бік багатьох українців у вільних країнах. Деякі з них у своїй безвідповідальності, інші у своєму невіжестві якнебудь теж допомагали поширювати і закріплювати цю леґенду „українського антисемітизму". Українцям і жидам у вільних країнах треба в однаковій мірі зробити найбільший докір, що вони досі не завдали собі труду, аби цілу справу провірити та раз на завжди документально та в спільному інтересі вияснити. Бо хто тільки завдав би собі бодай малого труду, той найде аж забагато документальних доказів на цю леґенду і на те, якими нитками та в якій цілі вона шита. За всілякими спрепарованими в червоному п р о п агандивному кітлі підшептами повторюється „факти", мовляв українці брали участь в німецьких поґромах жидів, український визвольний рух є антисемітський і т. п. Але ми не зустрічали досі ще мужнього жидівського голосу, щоби в ім'я правди та в спільному жидівсько-українському інтересі сказав, що українці, не зважаючи на всі ворожі підшепти і витворені не без вини жидів пересуди, теж умірали від німецьких куль та на німецьких шибеницях за жидів. Фактів і доказів на це безліч. Теж в нашій редакції заінтересований може побачити фотокопії німецьких оголошень, де між десятками засуджених ґештапівськими катами на смерть українських патріотів чимало таких, що їх засуджується за оборону, сприяння і допомогу жидам. Щоб не бути голословним: В „Оголошенні", підписаному СС-Поліцайфюрером „дистрикту Ґаліція" та з датою „Стрий, дня 18. лютого 1944", між 20 засудженими на смерть українцями читаємо: „15. Кулак Степан, уродж. 12. грудня 1915 р. в Годієві, українець, жонатий, рільник, замешкалий в Годієві, за сприяння жидам; 16. Кулак Микола, уродж. 10 грудня 1910 р., в Годієві, українець, жонатий, млинар, зам. в Годієві, за сприяння жидам; 17. Назар, уроджена Тариник Марія, років 55, вдова, замешкала в Синевідську Виж., за сприяння жидам". В „Оголошенні" засуджених на кару смерти „за злочин по пар. 1 і 2 розпорядку для поборювання нападів проти німецького діла відбудови в Генеральній Губернії" і т. д. та підписаному „СС і Провідником Поліції" та з датою „Самбір, 1 березня 1944", між засудженими на смерть 10 українцями подибується: „7. Зубович Степан, уродж. 4 квітня 1908 р. в Яворові, українець, рільник, замешкалий в Яворові ч282, за сприяння жидам". Подібний документальний реєстр українських жертв крови і життя в обороні та допомозі жидам в цю найгрізнішу для них добу можна б продовжувати в безконечність. А скільки, полилося української крови і скільки впало українських жертв в обороні жидів і що їх не записано в жадних документах?

Так на ділі виглядає „український антисемітизм", а не леґенда про нього. Це не є маловажна справа, навпаки, це справа великої ваги, головно тут, в Америці, де анти-изми засуджені конституцією і народом та поставлені поза законом. Ми признаємо, що українці не багато зробили, щоби цю шкідливу леґенду „українського антисемітизму" розвіяти на міжнародному терені бодай в малій мірі у відношенні до того, як його розвіяли українці ділом і своєю кров'ю в Україні. Ми признаємо теж факт, що ще не перевелися всі лякі безвідповідальні одиниці, які — як сказано — чи то в своєму невіжестві чи таки безвідповідальности самі вислуговуються ворогам в поширюванні цеї леґенди. Але ми стверджуємо теж відсутність доброї волі в жидів, що без розбору і безкритично ловляться на ворожу пропаганду та не тільки не роблять нічого, щоби зі свого боку цю леґенду розвіяти, але її поширюють та при кожній нагоді нею користуються, приносячи тим тільки загальну шкоду, українцям і собі самим.

Оба ці народи, український і жидівський, стоять сьогодні в рішальній стадії своєї боротьби за своє одвічне право бути вільним хазяїном на своїй вільній землі. Оба ці народи сьогодні більше ніж будьколи в історії потребують симпатій і допомоги усіх волелюбних народів. Усунення всіх пересудів та розвіяння всіх створених їхніми ворогами леґенд віддало б їм велику прислугу та приспішило б їхню перемогу в їхній рішальній тепер боротьбі за святу справу, за волю. Конкретні заходи для бортьби проти цих створених ворогами українців і жидів пересудів та леґенд міг би тільки привітати кожний український і жидівський патріот. Слово і діло за відповідальними українськими і жидівськими провідниками.

Недуга Сталіна та його заповіт

Часті звідомлення про відсутність совєтського премієра Сталіна у Москві дають притоку до всіляких здогадів про його життя та здоровя. Коли з кінцем вересня амбасадори Чотирьох Потуг явилися на Кремлі в Москві з наміром предявити Сталінові рішуче становище в справі блокади Берліна, вони мусіли вживати перед Молотовом аж погроз, щоби добитися розмови з Сталіном. Оце ще більше посилило чуйність Західних дипломатів і журналістів до всяких вісток, злучених з причинами частої відсутности Сталіна на його пості.

Цю справу взявся вияснити в „Питсбурґ Прес" з неділі 7. листопада Борис Ніколаєвський, колишній російський революціонер, який особисто співпрацював зі Сталіном в рр. 1919-22, одначе попав з ним у спір і мусів забиратися з Москви. Він підходить до Сталінового щезання з уряду з причини здоровя, яке він аналізує ще від днів його дитячого віку Ніколаєвський подає про це такі інформації:

Сталін це третя дитина в побожній татарській сімї. Його батько був алькоголіком і двоє перших дітей прийшли на світ неживими. Третій — теперішній Йосиф Вісаріонович — прийшов на світ уломним, ще до сьогодні має знечулене одно рамя. Він уродився в гористій околиці Кавказу, де малі діти йшли на перегони при спинанні на найвищі шпилі. Одначе серце Йосифа вже тоді було таке слабе, що він діставав заворот голови, коли переходив попри глибокі яри. Щоб закрити свою неміч перед своїми ровесниками, він мусів перед ними викручуватися. Та як вони відкрили його слабість, зачали собі з нього кепкувати. Оцей страх перед кпинами наповнив Йосифа закритою ненавистю до людей. Знов безупинна контроля над собою навчила його дивної витривалости. Безупинна вправа у викрутах і пануванні над собою поклала основи під його майбутню поведінку в між народних зносинах.

В парі з тим ішла обережність, щоб не побільшити серцевої недуги. Це помогло йому втримати життя, посилити загальне здоровя а з тим і скріпити своє серце.

Наслідки такої постійної контролі над собою і обережности пізнати в діяльности Сталіна на становищі диктатора на Кремлі. Він з засади не їздить літаком, бо летунство впливає шкідливо на хворе серце. Щоб закрити мотиви особистої боязни перед літанням, Сталін забороняє теж і членам Політбюра літати. Він оправдує це небезпекою втрати життя підчас полетів. Одначе з цим звязані ще й побоювання, що пілот може пожертвувати своє життя для знищення літака і одночасного знищення високих совєтських урядовців, як це вже траплялося, у Совєтах.

(Докінчення на стор. 3-тій)

М. Брадович.

ЧУЖИНОЮ

15)

Плюскіт хвиль вздовж човна свідчив, що він посувався швидко вперед під ритмічними порушеннями весел. Хоч Маркові й видавалось, що човен не простував до визначеного місця, а відхилявться на схід, він не звернув на це уваги весляра, ґадаючи, що орієнтуватися на темній воді нелегко, та непевний того, що він його зрозуміє.

Коли човен був майже по середині протоки, перед ним виринули з легкої мряки, що повстає часто над водою вночі, сіґнальні лихтарі малого пароплава, з яким верталась до Істамбулу запізнені пасажирі. Весляр, видавалось, не уважав ані трохи на пароплавчик, що простував якраз напроти човна. Але Марко мислив про щось зовсім інше, а до того ж знав досить зручність перевізників, щоб припускати можність зударення. А він мав очевидно одного з найзручніших...

Блискавичним порушенням весел в протилежних напрямнах, що струсило цілим човном, поставив він його боком проти носу параплава, випростався, підскочив і перед самим зударенням схопився мавпячим рухом за бугшпріт. Блиск червоного лихтаря і глухий удар в човен, були останніми враженнями, що залишились в свідомості Марка, який не встигши піднестися, впав до човна, хапаючись інстинктовно обома руками за його борти. Цей рух мало не коштував йому життя, бо перевернувшись човен накрив його і закрутився з ним під кілем і шрубою пароплава.

Йому здавалось, що він закрутився у вирі як порошинка в буревію і крутиться без кінця намагаючись вирватися з нього розпачливо, але даремно. Він відчув гостро й боляче свою неміч супроти пливкого живла, що тисло його й кидало ним, рухома маса води тягла його невідомо куди, але надлюдським зусиллям він тримав уста сціпленими, хоч ціле його єство жадало дико втягнути в груди повітря. Міра часу зникла з його свідомости, події і обличчя крутились гураганом перед його заплющеними очима, він був іграшкою несамовитих сил, що боролись з ним інавколо нього. З темряви, що налягала на нього дивились ще лише поширені жахом очі Христі, які кликали до нього — я піду всюди з тобою...

Коли морська вода витисла його нарешті на поверхню, в нім жив ще лише інстинкт життя, що примушує людину боронити його, як це робить і кожна інша жива істота. Свідомість вернулась до нього, коли по хвилинах, що видавались йому вічністю, він втягнув до себе знов розкішне повітря, і втягав його жадібно далі викашлюючи воду, що пекла горло діставшись туди через ніс.

Марко був добрий пливак, він перепливав прудкий Дніпро біля Києва, а в морській воді пливеться легче ніж в річці. Його сила й енергія вернулись до нього. Лігши на спину й звільнившись від черевиків і одягу він намагався головно не дати течії винести себе задалеко в напрямі моря. Йому впало на думку, що човен, який так по зрадницьки накрив його, мусів бути недалеко від нього. Але знайти його на темній поверхні води, по якій котились легкі хвилі, було нелегко. Все ж підносячись на них помітив Марко в пасмі світла, яке кидав повертаючись лихтар маяка, човен у віддалі лише кількох десятків метрів від себе. Здогнати його не було тяжко. Бік його було проломано, отже думку про те, щоб вичерпати з нього воду треба було полишити. Тягти його до берега було нелегко, але він давав можність відпочинку і забезпечував з цього боку рятунок.

Марко боровся з течією пливучи то на грудях і пхаючи човен перед собою, то на спині, працюючи лише ногами й тягнучи його позаду себе. Йому здавалось в цій напруженій боротьбі за життя, що минуло вже багато годин і мусіло б вже давно розвиднитися, але ніч тривала без кінця, і нечисленні цятки світла на азійськім березі здавалось зовсім не наближались. Нарешті вони видались йому ближчими, і не бажаючи наражатися на небезпеку, що течія винесе його з тяжким човном в море, він полишив його відштовхнувшись міцним рухом ніг і поплив намагаючись перебивати течію під можливо простішим кутом. Але зміряти непризвичаєним оком відстань на воді, до того ж вночі, річ не легка. Беріг був значно далі, ніж Марко це припускав, і наближаючись до нього він плив з останніх сил, хоч течія й була тут повільнійшою. Його тіло видавалось йому тяжким як камінь і не хотіло посуватися вперед, хоч невеликі, хвилі перекочувались йому часом понад головою, кожне порушення перевтомлених мязів вимагало майже болючого напруження, хоч він і все частіше міняв спосіб плавби. В ухах йому гуділо й дзвеніло, перед заплющеними очима, запаленими від соленої води крутились різнобарвні світляні спіралі, образи, постаті й обличчя в несамовитім танку, звялялись на блідім обличчі очі Христі повні жаху й болю... Йому здавалось, що він то засипав, то прокидався пливучи. Але течія й хвилі зникали. Він отямився торкнувшись дна ногою, але добрівши до берега він впав знесилений тремтючи на цілім тілі.

(Дальше буде).

В. Петренко.

Тристаріччя Хмельниччини

1)

На цей рік припадають тристалітні роковини повстання Богдана Хмельницького проти національної неволі українського народу під шляхетською Польщею, яке закінчилось Переяславським договором козацького гетьмана з Московщиною, що ним піддав він Україну під протекцію московського царя. Варто цим роковинам присвятити в нашій газеті дещо більше місця, тим більше, що в Совєтській Росії використали цю нагоду, щоб гучно й шумно відсвяткувати нещасний акт Богдана Хмельницького, як акт „об'єднання українського народу з великим братським единокровним російським народом" і як „найсвітліший акт в історії України".¹)

Становище України, цеї землі, за свідоцтвом українських літописців, „молоком і медом текучої", в якому знайшлась вона за часів Богдана Хмельницького, можна порівнати зі становищем тої „чайки-небоги", що про неї співає народна пісня (приписувана Мазепі):

Ой горе тій чайці,
Горе тій небозі,
Що вивела діток
При битій дорозі.

При „битій дорозі" знайшлась Україна, незахищена у своїх межах ні з одного боку, й так виставлена на напади всіх сусідів - хижаків, що її оточували: від заходу шляхетської Польщі, з півдня татарського Криму й Туреччини і нарешті із півночі та сходу царської Московщини, цього як показалось, найхитрішого та смертельного ворога України.

Повстання Богдана Хмельницького проти західнього хижака — Польщі, це остання епоха столітньої боротьби українців за визволення України зпід ярма шляхетської Польщі.

З другої половини XVI. ст. наступ шляхетської Польщі на Україну надзвичайно посилюється. Раніше вона захопила Галичину й Поділля, а також західну частину Волині. За Люблинською унією 1569 р. під владу її попала решта Волині, Підляшшя, Брацлавщина і Київщина з Подніпров'ям. На початку XVII. ст. загарбала вона ще Чернигівщину. Таким чином майже всі землі України опинилися під ігом Польщі.

Люблинська унія з 1569 р., постанова польського сейму в 1590 р. про роздачу шляхтімагнатам земель на Україні (за Білою Церквою) та Берестейська церковна унія з 1596 року — це перші головні наступи завойовницького походу шляхетської Польщі на Україну.

Завданням політики польського уряду було повне злиття України з Польщею. Це завдання здавалось йому неосяжним, доки Польща не вспіє опанувати український нарід релігійно. Так прийшло в 1596 р. до Берестейської унії, яку проголошено як „добровільний акт" з'єднання української православної церкви з польською католицькою церквою і Римом. Унія була властиво тільки для простого народу, бо українська впливова шляхта, потомки українських знатних родів (князів і боярів), ради „лакомства нещасного", вже була перейшла на католицизм і спольщилась. Як така вона стала лютим ворогом українського народу. Доволі для прикладу згадати Януша Острожського (сина славного Констянтина), що розбив козацьке повстання проти Польщі під проводом К. Косинського, або Ярему Вишневецького, жорстокого ката українського народу за часів повстання Б. Хмельницького, якого предок князь Дмитро Вишневецький оснував на Дніпрі на острові Хортиці Запоріжську Січ. Маючи ці речі на увазі, зрозуміємо, чому Богдан Хмельницький, виступаючи війною проти шляхетської Польщі, виступав у першій мірі в обороні православної віри.²)

Після постанови польського сейму з 1590 р. про роздачу шляхті земель на Україні, польська шляхта наче павуки обсіла українські землі, щоб збагачуватись легким коштом закріпачених нею українських селян. Польське право давало необмежене право над підданим селянином. Шляхтич міг безкарно робити з ним, що захотів. Він міг вбити його і за це не потягали його навіть до судової відповідальности. „Немає держави", говорив польський єзуїт Петро Скарга, „де піддані і хлібороби були би так гнетені, як у нас під необмеженою владою шляхти". А інший сучасник, італієць Пачікелі, який в половині XVII. ст. приїздив до Польщі, назвав останню у своїх віршах „небом для шляхти, і пеклом для селян".

Дуже можливо, що шляхетська Польща осягнула би на Україні свою мету, якби на її оборону не стануло українське козацтво з його ядром Запорізькою Січю на полі, куди втікало все, що не хотіло терпіти гніту й сваволі польської шляхти та палало сердечною ненавистю до всього „ляцького".

(Дальше буде).

¹) При писанні нашої статті користуємося головно великою історичною монографією Миколи Костомарова „Богдан Хмельницький" (три томи, вид. четверте, 1884); відомою працею Михайла Грушевського „Історія України-Руси", в якій повстанню Хмельницького присвячені друга і третя частини VIII тому і IX том і нарешті працею радянського вченого, проф. М. Н. Петровського п. з. „Визвольна війна українського народу проти гніту шляхетської Польщі і приєднання України до Росії (1648—1654)" (Видання Академії Наук УРСР, Київ, 1940).

²) Тільки після приєднання України до Московщини, коли українська православна церква відпала під головство московського патріярха — а по статуту головою московської православної церкви був цар, — православна віра перестала бути українською національною вірою і стала засобом русифікації України.

ВІЧА В СПРАВІ ПОЛІТИЧНОЇ АКЦІЇ ДЛЯ ДОПОМОГИ ВИЗВОЛЕННЮ УКРАЇНИ.

Отсим повідомляємо всіх українців міст Елмайра, Н. Й. і Сейр, Па. та їх околиць, що в неділю, 21. листопада ц. р. відбудуться в тих містах віча в справі Політичної Акції для Допомоги Визволенню України, яку ведуть Український Конгресовий Комітет та Пан-Американська Українська Конференція.

В Елмайра Гайтс, Н. Й., віче відбудеться в 3. годині пополудні в церковній салі.

В Сейр, Па. віче відбудеться в годині 7.30 вечором, теж у церковній салі.

На обох вічах промовлятиме ред. Богдан Катамай, член політичної ради У. К. К.

Проситься все українське громадянство тих міст і околиць взяти участь у тих вічах, щоб здати собі справу з наших дотеперішніх осягів і обовязків на будуче.

Український Конгресовий Комітет.

Читайте українські книжки та часописи, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила.

З. У. А. Д. К. Шукає секретарок на висилку до Европи

Филаделфія, 16 листопада. З канцелярії ЗУАДКомітету повідомляють, що Екзекутива цього Комітету пошукує тепер п'ять вправних в стенографії та писанні на машинці секретарок з-поміж американських українок, що бажали б виїхати на працю до розпорядження місії ЗУАДКомітету в Німеччині і Австрії. За працю платиться відповідно до умови. Це добра нагода для наших дівчат, що бажали б практично допомогти в цій благородній праці для рятунку тисячів українців з европейської скитальщини, а при цьому й самі мали б нагоду пізнати Европу та її проблеми.

ЗУАДКомітет ще раз пригадує, що родинні посвідчення про запевнення праці і мешкань для нових імігрантів відносяться тільки до батька, матері і дітей до 21-го року життя. Усім іншим членам родини та старшим дітям треба виставляти посвідчення для кожного зокрема. Хто досі того не зробив, повинен це негайно доповнити, висилаючи додаткові посвідчення щоби не припізнювати полагодження справи.

Рівночасо звертається увагу, що ЗУАДКомітет і його місія в Европі не можуть, бо не мають права передавати переслання через них аплікацій до використання їх будькими іншими добровільними допомоговими агенціями, що допомагають в переселенні. Конкретно, якщо хто зі скитальників робить заходи на виїзд до Америки через інший Комітет, то від того Комітету він і повинен одержати відповідні посвідчення про запевнення праці і мешкання.

Недуга Сталіна та його заповіт

(Докінчення зі стор. 2-гої).

Це був виняток, що Сталін полетів в 1943 р. на конференцію з Рузвелтом і Чорчилем до Тегерану. Прямо не було інших засобів скорої комунікації. Одначе й цей полет був получений з великими застерогами. Наперед треба було приладити для нього американський літак. Переділка в якій їхав Сталін, була замкнена проти доступу повітря знадвору так, щоб Сталін не відчував жадної зміни повітря. Крім цього коло нього сиділи два лікарі, щоб дати йому поміч в наглій потребі, а пілот мав наказ їхати так низько понад землею, як це тільки було можливе, з висоти 300—400 метрів.

Хоч які були засоби осторожности під час тодішнього полету, то подорож була правдивою карою для пілота й лікарів Сталіна. Вони мусіли двічі остідати підчас дороги для відпочинку маршала: раз у Сталінграді, а другий раз в Армавір. Третій раз вже не можна було зволікати з приїздом, бо Рузвелт і Чорчил вже прибули до Тегерану і ждали на свого спільника: З Тегерану вернувся маршал залізницею і від тоді не чути, щоб він коли їздив літаком. На конференцію до Потсдаму — як звісно — він приїхав залізничим потягом. Усе те приписують його серцевій недузі, яка наказує йому зберігати найбільший спокій.

В парі з упертим береженням здоровя говорять про Сталінові пляни перебудувати Росію на повних засадах соціялізму. Він у своїй діяльності „для добра совєтської батьківщини" дійшов до переконання, що це діло повинні перевести його прибічники. Коли ж ідеться про спроможність перевести повну консолідацію і соціялізацію совєтських земель, то він вважає за потрібне забезпечити Росію перед нападом з зовні і оце є причиною його безупинних потягнень за переведення революції в великих капіталістичних країнах.

Тому, що в минулому закидувано Сталінові недостачу власних ідей, і дехто, як напр. Лев Троцький було просто за те висмівав, а Бухарін закидав йому ще й брак теоретичного освіти, Сталін узявся тепер до праці над написанням твору, який вияснив би його діяльність і змагання до соціялізації згідно з соціялістичними теоріями. Коли світ уже назріє до повної революції, тоді його твір буде готовий.

Цей твір є досі держаний у великій тайні, про що раз звідомив тільки обережно один англійський журналіст. Минулого року потвердив цю тайну один високий совєтський урядовець, який утік зпоза залізної заслони.

В тому мусить бути якась правда, бо минулого року в Москві почали видавати збірні твори Сталіна в 16 томах, включаючи його статті й промови. З цього заключають знавці, що Сталін чується вже на схилку віку і що в 70 роковини його народин наступного року новий твір Сталіна появиться як його „остання воля й заповіт". В ньому, як кажуть, буде наказ і вказівки прибічникам, наступникам модерного Джінгісхана, як іти на завоювання світу. Подібне зробив Гітлер зі своїм „Майн Кампф", заки почав свій похід на самознищення.

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ"

Жертви, надіслані на цю ціль, як теж добровільну доплату до передплати „Свободи", потверджуємо з подякою проголошенням в цій рубриці.

Ліста: ч. 20.

Відділ:	Жертва:
Алексій Спяк, передплатник	$ 3.00
Nikolai Wynarchyk	2.00
Mike Schych	2.00
Ksaych Carol	2.00
Pita Wasyl	2.00
Марія Валічинська	2.00
Jakob Zikalo	2.00
В. Воркевич	2.00
Christina Fecica	2.00
8 Русинко Петро	2.00
20 Michael Stechna	2.00
29 Іван Малищак	2.00
59 В. В.	3.00
66 Михайло Гандзюк	5.00
70 Philip Dmytrycha	2.00
76 Mykyta Lysak	3.00
81 Андрій Блашук	3.00
84 Михайло Ґудзік	3.00
87 Василь Максимик	2.00
92 Gabriel H. Polech	2.00
94 Michael Kazimiriw	3.00
96 Іван Войтович	3.00
107 Діонізій Давидович	2.00
109 Петро Мачужак	2.00
111 Юрій Лукієник	2.00
130 Joseph Pashwa	2.00
130 Павло Стахів	2.00
158 Петро Корейко	2.00
179 Michael Chomyk	2.00
206 Andrew Korolishyn	2.00
218 Іван Клюс	2.00
246 Лука Москалик	2.00
253 M. Tolopka	2.00
256 Dmytro Tymchak	2.00
266 Петро Терпляк	2.00
270 Михайло Баран	3.00
289 Іван Мищук	2.00
289 Василь Мищук	2.00
292 Bartolomij Szkolnik	2.00
295 Andrew Minko	2.00
325 Теодор Сукмановський	2.00
336 Michael Kostyk	3.00
347 Philip Chalow	2.00
350 Stephan Zurakowski	3.00
350 Іван Кресан	2.00
361 William Richards	5.00
361 Іван Шабатура	2.00
361 Семен Папроцький	2.00
361 Павло Терешко	2.00
369 Michael Marciw	2.00
370 Миколай Хабінець	2.00
379 Петро Марцінів	3.00
379 Wasyl Nykolaiczyn	2.00
385 Kuchynski Nicholas	2.00
396 Іван Бекіш	2.00
403 Іван Москальчук	2.00
446 Д. Фенвок	2.00
456 Петро Гойда	1.00

ПОШИРЯЙТЕ „СВОБОДУ".

ЩО ПИШУТЬ?

ПРО ОКОЛИЦЮ ЛЕЖАЙСЬКА, ЛАНЦУТА Й ІН.

З листу, писаного на скитальщині 25 жовтня 1948 до земляків у стейтах Нової Англії:

...Підчас і по війні зайшли різні події в тім нашім куті, а то в Дубні, Лежайську Сідланці, Старому Місті і за Сяном. Вже підчас самої війни в часі німецької окупації підпільна польська організація в сумежній з нами Холмщині почала наших українців вимордовувати і то переважно інтелігентів: учительство, кооператорів, священиків, взагалі громадських і суспільних працівників. Це переносилося і на цей бік Сяну і були жертви в Дубні, Лежайську і т.д.

Вершок усього прийшлося нашим людям пережити в другій половині 1944 р., як німці під напором большевиків мусіли вибиратися на захід і як на зміну німецьких бандитів прийшли другі, червоні, ще гірші від перших. До Німеччини з наших сіл втекло перед большевиками ледви кільканадцять осіб, а решта залишились вдома. Як у липні 1944 р. прийшли большевики, то місцеве польське шумовиння, як в Лежайську, так і по селах, зразу наших людей ще не мордувало, тільки були поодинокі розбишацькі напади на українців. Аж десь у січні 1945 р. почалась масакра в Лежайську на Сідланці, Старому Місті. Прихапцем вимордували 200 осіб, а решта втікали в чім хто стояв понад Сяном і через Дублинське пасовиська до Дубна, лишаючи цілий свій доробок на поталу шумовинню.

Багато людей підчас утечі впали замордовані, бо бандити мали свої застави подорозі і не всім пощастилося перебратися до Дубна. Дубно мало трохи зброї. Завдяки тому, що це чисто українське село, можна було якийсь час боронитися, доки бандити не нав'язали контакту з большевиками, які потому зорганізували транспорти і вивезли наших людей до Східної Галичини і поселили біля Заліщик, Станиславова й Городенки. Так з наших окраїн, які ми мужно цілі віки боронили і стали українським бастіоном а Заході, мусіли ми забратись й опускати наші села й містечка.

Підчас такого переселення були жертви в самім Дубні, одначе кільки їх було, я не мав нагоди довідатися. Є фактом, що Дубно, як українське село, вже не існує. Границя між большевиками й Польщею іде за Перемишлем коло Медики, потому Сяном вгору, а від Медики під Раву Руську рікою Бугом на Берестя Литовське. В тім куті за Сяном, як Лозів-Кільма-Воля-Дубровиця - Курилівка-Ожонна-Жужіль - Пискоровці там було море крови. Там ляцьке шумовиння вимордувало тисячі украніців і ані большевицькі війська, ані польська влада цілком не пробували тому запобігчи. У той спосіб за одним махом хотіло на тім терені раз на завжди українців винищити.

У Пискоровичах зігнали поперебирані польські бандити наших людей до школи на мітинґ, і як там зібралося 700 осіб, школу обкидали гранатами і всі наші люди там найшли мученичу смерть.

Таку поведінку підтримувала влада, старосто. Коли ляхи замордували раз одного мазура, якого підозрівали, що він підчас війни співпрацював з німцями, і коли тому мазурові справляли похорон, тоді староста на сесії війтів сказав: „Ви самі між собою мордуєтеся, отже я не хочу тут мати ніяких українців". Значить, що представник влади удавав дурного, ще й цькував проти українського загалу.

Я свято переконаний, що після того моря крови і сліз тих неймірних жертв, які наш нарід переніс, прийде колись момент, що на руїнах московського й ляцького панування повстане соборна й вільна Україна. Тоді ми порахуємо собі всі кривди, яких ми зазнали. Тільки треба витримати.

Я думаю, що земляки, які походять з тих околиць і поселилися в Америці, повинні прийти в допомогу своїм землякам, які ще врятувалися з цеї різні і охоронилися в західній Европі. Треба їх спровадити до Америки і дати їм хоч віддихнути після тих нечуваних страхіть.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ПАЛМЕРТОН, ПА.

На політичну працю У. К. Комітету.

В нашій громаді зібрав я на листу 1514 $46 на працю Українського Конгресового Комітету і вислав в призначене місце. Отсим проситься наших громадян що не зложили на цю важну справу ніякої жертви, щоб сповнили свій обовязок.

Жертвували: Снайдер Фюнерал Гом $10; по $5: Робут Джеймс Фюнерал Гом, Джеймс Зіглер Фюнерал Гом, Андрій Френк, Гнат Климишин; по $2: Й. Богонос, С. Кравець; по $1: А. Пастух, О. Церинська, І. Іванців, І. Коник, М. Грещишин, П. Крепич, В. Саган, В. Дутко, Н. Н., М. Дячишин, Я. Марунич, Г. Березяк.

К. Климишин.

ДІТРОЙТ, МИШ.

Свято 5 від. Союзу Українок Америки.

Неділя 24 жовтня перейшла в нас під знаком 15-літнього ювилею 5-го відділу Союзу Українок Америки. З цієї нагоди в церкві Н.З.П. Діви Марії відправили Служби Божі за визволення України рано, а в 3 год. попол. в Українській Хаті почалася програма свята відспіванням гимну Союзу Українок: „Гей Сестри, вгору очі й духа піднесім, — стрічати кращу долю ми разом ідім!"

Предсідниця пані Сідiло привітала людей поезією в прозі, що в неї все складно виходить, а опісля пересунулися наче сцена за сценою точки програми. Найсильніше враження зробив реферат пані Слівінської „Про високу мораль і любов батьківщини української жінки впродовж історії". Референтка так по мистецьки змалювала життя й боротьби українки, що душа раділа й багатіла, слухаючи такої промови.

Солістка, пані Стефанія Дем рей, виявила таку красу свого голосу й техніки, як малохто дотепер в нашій громаді. Це вийшло просто чудово! Потім загально вже знана родина бандуристів Стельмахів передала нам живі пісні лицарів з Української Повстанської Армії. Пісні, разом з музикою, виходять так зворушливо й так сильно промвляють до серця, що годі здержатися від сліз радости. Деклямації й народні танці доповнили програму, а фінансовий звіт секретарки пані Будзал закінчив першу частину.

Треба признати, що членки під розумними вказівками пані секретарки вивязались в цілості прегарно з свого завдання. Програма була так добірно і так гарно переведена, що душа приявних наповнилася радістю з нагоди сповнення бажань.

В другій частині програми був бенкет, промови, збірка. Багато товариств, покликаних до привіту, склали жертви, а промова о. В. Білинського оставила незабутні спомини. Збірка на 50-тисячний фонд Українського Конгресового Комітету принесла $36. Для пригадки треба ствердити, що за час свого існування відділ придбав на народні цілі $8,000, найбільше пішло на місцеву церкву ($6,000) а ще $2,000 осталося в касі. Найбільше до того причинилася небіжка М. Вийтович, предсідниця відділу через різні імпрези. В парі з ними йшла освідомляюча праця, бо промови, лекції, співи роблять своє.

Анастазія Біловус.

ЗАСТУПИТЬ „БІЛИЙ ДІМ", АЛЕ ТІЛЬКИ ТИМЧАСОВО.—В ачсі репарацій, які треба перевести в Білому Домі, президент Труман та його сім'я мешкатимуть в домі, відомім під назвою „Блер Гавз", якого вживано на приміщення визначних чужинецьких гостей. Дім цей бачимо на картині.

ПРИЙНЯТО ПРОЄКТ КОНВЕНЦІЇ ПРОТИ НАРОДОВБИВСТВА.

Париж, 17 листопада. — Легальний Комітет Генеральної Асамблеї О. Д. прийняв вчора останніх шість розділів проєкту конвенції проти народовбивства. Конвенція мала б обов'язувати на період десять років усіх тих, що її підпишуть, та була б автоматично продовжена на дальших п'ять років, якщо її не виповість в означеному реченці. Сьогодні продовжуватимуться наради для дальших заходів щодо самої конвенції.

НОВИЙ УРЯД ІРАНУ.

Тегеран, Іран, 17 листопада. (ЮП) — Після короткої кризи, премієр Магаммед Мараггеї Саїд предложив вчора шагові склад нового уряду, в якому є 12 міністрів, включно з премієром.

ДЛЯ КРАЩОГО ЗАВТРА КУПУЙТЕ БОНДИ ПЕРЕМОГИ

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ЙОНКЕРС, Н. Й. — Тов. Подільська Січ, від. 8, повідомляє членів, що збори відбудутся в неділю, 21. листопада, в сали У. Г. Клюбу, 13 Вашингтон ул., в год. 1:30 попол. З причини Листопадового Свята, що зачнеться в год. 4:30 в церковній галі, просимо довгуючих членів і вирівнати свої залеглости. — Н. Мазур, предс.; В. Мандзій, секр.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. — Тов. Запорозка Січ, від. 342, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 21. листопада, в годині 2. пополудні, в галі церковній. Просимо всіх членів явитись на час. Пригадуємо довгуючим членам, сповнили свою належитість, бо інакше можуть бути суспендовані. Член не може довше довгувати як до 3-го місяця, бо на 3-тім буде суспендований. — За уряд: І. Савчак, І. Крупа, І. Маркович.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Тов. Укр. Січ, від. 170, повідомляє, що збори відбудуться в неділю, 21. листопада, в год. 6. ввечір, в У. Н. Домі, 181-183 Фліт ул. — І. Бараник, предс.; О. Логин, кас.; І. Грабар, секр.

АНСОНІЯ, КОНН. — Тов. ім. А. Бончевського, від. 10, повідомляє, що збори відбудуться в неділю, 21. листопада, зараз по Пл. Божей, в гали парохіяльній. Просимо всіх членів прийти на ці збори. Будемо брати замовлення на календарі У. Н. Союзу на 1949 рік. Просимо не забувати про пресовий фонд Свободи. — За уряд: Г. Рубас, предс.; В. Глива, секр.

CHICAGO, ILL. — Monthly meeting of Birth of Holy Virgin Society, Branch 259, will be held Sunday, Nov. 21, at 1903 W. 51st St., at 2 P. M. — P. Trusiak, Rec. Sec'y.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 372, відбудуться в суботу, 20. листопада, в годині 7:30 ввечір, в домі де звичайно. Просимо всіх членів і члениць прийти на час, бо маємо багато справ до полагодження. — І. Головка, предс.; В. Реновець, кас.; Й. Ярема, секр.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 7. листопада 1948 р. померла в 69. році життя
ЗОФІЯ ГРЕНКО,
членкиця Бр. св. Ап. Петра й Павла, від. 254 У. Н. Союзу в Ню Брітен, Конн.

Покійна походила з села Угерці, пов. Ліско. Полишила в смутку мужа Йосифа і чотири сини та дві дочки.

Похорон відбувся 10. листопада до церкви Преч. Діви Марії при участи родини і членів Бр. Поховано на українськім цвинтарі в Ню Брітен, Конн. — В. Ій П.!

М. Тимчишин, секр.

Дня 3. листопада 1948 року помер на удар серця у 55 році життя
ТЕОДОР ПЕРІГ,
член і б. місто предсідник відділу 230 У. Н. Союзу в Йонгставн, О.

Покійний інтересувався народними справами, був предсідником Клюбу, предсідником відділової галі, був делегатом на конвенцію У.Н.С. До Братства і Союзу вступив 1918 року. Походив зі села Боберка, пов. Турка, Зах. Україна. Полишив у смутку дружину Марію, сина Томка і 3 дочки, 2 подружені: Марію Анзелмо, Вирджінію Стар і Ірину, 6 внуків та брата і сестру в краю.

Похорон відбувся 8. листопада з укр. катол. церкви при участи 4 священиків: о. Адм. Олексів, о. Гладкий, о. д-р Горняк, оба з Ворен, О., і о. Мігалик зі Стродерс, О.; родини і членів та знайомих; всього понад 500 людей. Поховано на католицькім цвинтарі Кальварія в Йонгставн, О. — В. Й. П.!

І. Павловський, секр.

ПОШУКУВАННЯ

ЛУДЗАК РУДОЛЬФ зі Станиславова, син Степана і Теклі, з дому Войтович зі Сянока, село Костарівці, пошукує
ВОЙТОВИЧА.
Funk—Kaserne bl. 16.
Freiman, Munchen,
Germany, U. S. A. Zone.

ПРАЦЯ

Потрібно ЖІНКИ, у віці 35—40, зі здоровими очима, до шиття при футрах. Не треба досвіду, а треба вміти шити іглою. Платня згідно з умовою. Голоситись телефонічно до: SPRING 7-3566.

Професійні Оголошення

ТАРЗАН, ч. 1794. Доля ґенстерів.

KNOWING THE GANG'S BULLETS AWAITED HIM WHEN HE AROSE, TARZAN SWAM UNDER THE BOAT AND CAME UP FAR ON THE OPPOSITE SIDE. -1974-

"THERE HE IS!" AGAIN SHOUTED A GANGSTER. BUT AS THE INFURIATED STARK SWUNG AROUND---

---HIS FOOT SLIPPED, AS HE FELL HIS GUN FIRED INTO THE GAS-FILLED CABIN.

INSTANTLY A TERRIFIC EXPLOSION OCCURRED.

MAXON

Тарзан знав, що його ждуть кулі бандитів, як тільки він виставить голову. Тому він переплив попід судно й виплив на противному боці.

„Ось він тут!" — знову закричав один ґенґстер. Одначе, коли розлючений Старк кинувся в ту сторону...

...його нога посковзнулася і він впав. Падаючи він нехотячи вистрілив до кабіни, наповненої газоліною.

В одній хвилині повстала страшна експлозія.